

Medytacje na Niedzielę Świętej Rodziny
Rok A, B, C

ks. Bronisław Mokrzycki SJ

ŚWIĘTA RODZINA

EUCHARYSTYCZNA MISTAGOGIA
W ROKU LITURGICZNYM

Wydawnictwo WAM ■ Księża Jezuici
Kraków 2014

© Wydawnictwo WAM, 2014

Redakcja
Siostry Zawierzenia

Projekt okładki
Andrzej Sochacki

Opracowanie plansz według Autora
Siostry Zawierzenia

Na okładce fragment mozaiki
O. M. Rupnika SJ z kaplicy
„Casa incontri cristiani” (Como, Włochy)

ISBN 978-83-7318-846-4

Wydanie drugie

NIHIL OBSTAT. Prowincja Polski Południowej Towarzystwa Jezusowego,
ks. Krzysztof Dyrek SJ, prowincjał. Kraków, 13 XI 2006 r., l.dz. 422/06.

WYDAWNICTWO WAM

ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków
tel. 12 62 93 200 • faks 12 42 95 003
e-mail: wam@wydawnictwowam.pl
www.wydawnictwowam.pl

DZIAŁ HANDLOWY

tel. 12 62 93 254-255 • faks 12 62 93 496
e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

KSIĘGARNIA WYSYŁKOWA

tel. 12 62 93 260, 12 62 93 446-447
faks 12 62 93 261
e.wydawnictwowam.pl

Drukarnia Wydawnictwa WAM
ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków

SŁOWO WSTĘPNE

Najpierw zapraszam do refleksji nad określeniem znaki czasu (lub „znaki czasów” – łac. *signa témporum*), które w ostatnich dziesięcioleciach weszło na stałe do języka nie tylko teologicznego. Nie jest to określenie nowe, choć w naszych czasach nabrało jakby nowego znaczenia i wciąż zyskuje na aktualności. Idzie o rozumienie historii i dziejów, zarówno tych powszechnych, wielkich, dotyczących całej ludzkości, jak i małej historii jednostkowego istnienia i życia człowieka – jako historii zbawienia. Mówiąc: „znaki czasu”, myślimy więc o celu ostatecznym i pełnym sensie ludzkich wszechdziejów.

1. Rozumiejcie chwilę obecną (Rz 13, 11)

Sobór Watykański II, zwłaszcza w Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym *Gáudium et spés*, uwrażliwił nas na „obowiązek badania znaków czasu i wyjaśniania ich w świetle Ewangelii”, by ludzie mogli znaleźć odpowiedź „na ich odwieczne pytania dotyczące sensu życia obecnego i przyszłego oraz wzajemnego ich stosunku do sie-

bie. Należy zatem poznawać i rozumieć świat, w którym żyjemy – czytamy dalej w soborowym dokumencie – a także jego nieraz dramatyczne oczekiwania, dążenia i właściwości” (KDK 4).

a) napięcie między radością a smutkiem

Ukazując głębokie przemiany społeczne i radykalną zmianę warunków życia człowieka, Sobór dostrzega paradoksalne napięcie pomiędzy „radością i nadzieją” a „smutkiem i trwogą ludzi współczesnych” (*Gáudium et spēs, luctus et ángor hómínium huius témporis* – KDK 1). Szybki rozwój dziedzin nauki i szybki postęp techniczny, a zarazem brak równowagi w świecie współczesnym, a zwłaszcza w samym człowieku (wewnętrzne rozdarcie i wielorakie uzależnienia – KDK 5-10), są u podłoża tych napięć.

b) nadzieja w Bożym obdarowaniu

A jednak Kościół spieszy z pomocą ludzkości, „wyznając najszczytniejsze powołanie człowieka (*altíssimam vocatióne[m] hómínis prófitens*) i głosząc, że ma on w sobie zasiane pewne boskie ziarno (*divínium quóddam sémen in eo insértum assevérans*)” (KDK 3). Naturalna godność człowieka jaśniejąca w jego inteligencji (rozum) i wolności (wola), sprawia, że jest on „obrazem i podobieństwem Boga”. Ale to nie koniec! „Kościół zaś wierzy – czytamy dalej – że Chrystus, który za wszystkich umarł i zmartwychwstał może

człowiekowi przez Ducha swego udzielić światła i siły, aby zdolny był odpowiedzieć najwyższemu swemu powołaniu”. Sobór przypomina również wiarę Kościoła, stwierdzając, „że klucz, ośrodek i cel całej ludzkiej historii znajduje się w Jego Panu i Nauczycielu (*clávis, céntrum et fínis totíus humánae históriae*), czyli w Jezusie Chrystusie Paschalnym (KDK 10).

c) rozeznawanie znaków czasu

W innym dokumencie Sobór wezwał też kapłanów, by współpracując z ludźmi świeckimi, wspólnie rozpoznawali znaki czasów (DK 9). W jeszcze innym zachęca, by wszyscy wierni czynnie uczestniczyli w dziele zjednoczenia chrześcijan, rozeznając w eklezjologii jeden z ważnych znaków czasu (por. DE 4). W *Gáudium et spés* czytamy również, że lud Boży prowadzony przez Ducha Świętego potrafi rozpoznać prawdziwe znaki Bożych zamysłów i Bożej obecności w wydarzeniach, potrzebach i pragnieniach ludzkich, odróżniając je starannie od negatywnych znaków, które stanowią ostrzeżenie jako przejawy „zepsucia ludzkiego serca” (*ex corruptióne humáni córdis*) i potrzebują oczyszczenia w religijnym nawróceniu (por. KDK 11). W Deklaracji o wolności religijnej Sobór wita z radością pomyślne znaki, jakie przynosi nasza epoka, zwłaszcza uroczyście deklarowaną w dokumentach międzynarodowych wolność religijną, także w kulcie publicznym; ze smutkiem i ubolewaniem stwierdzając jednocześnie, że w praktyce wiele

państw, wbrew tym deklaracjom – pozbawia tej wolności swoich obywateli (zob. DWR 15).

W Konstytucji o świętej liturgii Ojcowie Soboru wyrazili radość z kolejnego pozytywnego znaku naszych czasów, w którym dostrzegli opatrnościowe działanie Boga, a mianowicie starania o rozwój i odnowienie liturgii Kościoła. To „jakby przejście Ducha Świętego w Jego Kościele” – czytamy tam. „Nadaje ono charakterystyczny rys życiu Kościoła oraz całej współczesnej myśli i działalności religijnej” (KL 43).

Kolejny wielki znak naszych czasów, zasługujący na szczególną uwagę to – jak czytamy w Dekrecie o apostołstwie świeckich – „wzmagające się stale i nieodwracalnie poczucie solidarności wszystkich narodów”, które trzeba troskliwie popierać i przekształcać w szczerze i prawdziwe poczucie braterstwa (DA 14).

Kościół więc w swoim bogatym nauczaniu soborowym gorąco uwrażliwiał nas na znaki czasu. Ale też nieustannie uczy nas czujności i zachęca do odczytywania znaków czasu, nade wszystko zaś prosi Boga o ten dar. W najważniejszej modlitwie, stanowiącej centrum Mszy świętej, słyszymy słowa: „Niech wszystkie dzieci Kościoła umieją rozpoznawać znaki czasu” (z V Modlitwy eucharystycznej).

d) największym znakiem – Chrystus Paschalny

W tej trosce Kościół jest wierny Chrystusowi i Jego Ewangelii. Tam bowiem, w Ewangelii, słyszymy bolesne pytanie Pana Jezusa, które jest zarazem

wyrzutem pod adresem wszystkich, którzy nie odczytują znaków czasu: *Wygląd nieba umiecie rozpoznawać, a znaków czasu nie możecie?* (Mt 16, 3; Łk 12, 54). Chrystus Pan mówił o znakach mesjańskich, potwierdzających wszystkie obietnice Boże i ludzkie oczekiwania, które w Nim się wypełniły i otrzymały ostateczny sens. Jezus Chrystus Paschalny jest zatem największym znakiem, jaki Bóg dał ludzkości (*znak Jonasza*), znakiem koniecznym, by wejść na drogę zbawienia i osiągnąć pełnię człowieczeństwa w zjednoczeniu z Nim (por. J 14, 6-14). Chrystus Pan wszedł w ludzką historię i w sobie ją streścił (por. KDK 38). On jest znakiem, *któremu sprzeciwiać się będą* (Łk 2, 34; por. Łk 12, 50-53). Bez Chrystusa Paschalnego nie zrozumie się paradoksów wielkiej i małej historii zbawienia. Poznając z wiarą i miłością Chrystusa Pana umęczonego i zmartwychwstałego, uczymy się praktycznie rozpoznawać znaki czasu, by negatywne odrzucać, a dobre znaki akceptować i według nich kształtować swe życie.

Do nawróconych pogan (i Żydów) Apostoł narodów kieruje podobne wezwanie, by docenili nową sytuację w ich życiu i czujnie strzegli w sobie Bożego życia, nowego, otrzymanego w paschalnej walce nawrócenia: *Rozumieście chwilę obecną* (Rz 13, 11). Wciąż trzeba *powstawać ze snu, odrzucać uczynki ciemności*, czyli grzechy, *przyoblekać się w zbroję światła*, czyli w Chrystusa Pana.

2. Wielki znak czasu – wszechstronne ataki na rodzinę

Jeden z istotnych wniosków, jaki się nam nasuwa z obserwacji współczesnego życia, to fakt, że obecnie ma miejsce najbardziej zacięta w historii ludzkości walka duchowa. W centrum tej walki dostrzegamy dobrze przygotowaną i zamierzoną na wielką skalę batalię o małżeństwo i rodzinę, o jej kształt, o jej powołanie i prawdziwy, obiektywny sens. Ostatecznie jest to walka o człowieka: o jego istnienie i życie, o szacunek dla osoby ludzkiej, o wizję każdego człowieka – o człowieczeństwo.

a) „Sodoma i Gomora”

Promowana coraz szerzej i na wiele sposobów aborcja i eutanazja, lekceważone zabójstwa, popełniane nawet przez młodocianych, narastająca fala samobójstw, zalew pornografii, różnorodnych perwersji seksualnych, a wreszcie bezczelne narzucanie tak zwanych „związków partnerskich”, przede wszystkim pomiędzy osobami tej samej płci – zamiast prawdziwego małżeństwa – i bezwzględna walka o uprzywilejowanie tych właśnie perwersyjnych związków – oto najważniejsze przejawy negatywnych znaków epoki. Biblijne określenie „Sodoma i Gomora” jako synonim wielkiego, dogłębnego zepsucia i ostatecznej ruiny człowieczeństwa, dziś jest już promowaną na siłę wokół nas rzeczywistością. Oto porażająca

wizja człowieka i świata – bez Boga! To już się dzieje na forum całego świata, który przy obecnych możliwościach medialnej komunikacji stał się „globalną wioską”.

b) „największy dramat naszych czasów”

Nikt nie może pozostawać obojętny wobec tych zjawisk, w których objawiają się negatywne i to bardzo wielkie znaki czasów. Jeszcze raz trzeba podkreślić, że jesteśmy w centrum rozstrzygającej walki duchowej o człowieka i jego los ostateczny, wieczny, a obecnie nawet o los całej ludzkości żyjącej na ziemi: będzie istnieć czy zaginie?! W adhortacji „Kościół w Europie”, Jan Paweł II, interpretując te narastające zagrożenia, odwołuje się do Apokalipsy jako metody rozumienia rzeczywistości. „Apokalipsa bowiem – pisze Jan Paweł II – zawiera słowo skierowane do wspólnot chrześcijańskich, aby umiały interpretować i przeżywać swój udział w historii, z wynikającymi z tego pytaniami i troskami, w świetle ostatecznego zwycięstwa Baranka złożonego w ofierze i zmartwychwstałego. Jednocześnie jest to słowo, które zobowiązuje, by żyć odrzucając stale powracającą pokusę budowania miasta ludzi bez Boga czy wprost przeciw Niemu. Gdyby do tego doszło, ludzka społeczność wcześniej czy później doznałaby ostatecznej klęski” (*Ecclésia in Európa* 5).

Arcybiskup K. Majdański mówi wprost „o największym dramacie naszego czasu: o zamiarze zniszcze-

nia rodziny” („Radość i nadzieja”, s. 47). I rzeczywiście! Bo jeśli „przyszłość ludzkości idzie przez rodzinę” (Jan Paweł II, *Familiáris consórtio* 86), to zamiar zniszczenia rodziny jest planem zagłady ludzkości. Skąd taki zamysł wśród ludzi? Przecież to plan samobójczy! Komu na tym zależy i dlaczego?

3. Cel ataków – zniszczyć dzieło Boże

Odpowiedź na to pytanie daje nam cała historia zbawienia. Oto jawi się ona jako najprawdziwszy dramat; jest po prostu walką w całym tego słowa znaczeniu. Dlaczego? Bo oprócz Boga-Miłości, Stworzyciela człowieka i całego świata, pragnącego dla całego stworzenia jedynie dobra, występuje w tym dramacie bardzo czynnie szatan, zły, nie-święty byt duchowy, który stał się takim przez świadome odwrócenie się od Boga, a sam utracił wieczną szczęśliwość, za wszelką cenę chce pozbawić jej ludzi. Dlatego całą potęgą usiłuje wpłynąć na przebieg i ostateczny wynik dziejów zbawienia. Jest to więc walka Prawdy – z zakłamaniem, Rzeczywistości – z fikcją i obłudą, Miłości – z nienawiścią, Świętości – z grzechem. Wszystko to dzieje się w człowieku, skupia się w jego umyśle i sercu, gdzie obydwie „centra duchowe” walczą o człowieka; Bóg, aby go uświęcić i, upodabniając do siebie, uczynić szczęśliwym w życiu wiecznym – szatan zaś, aby zdeprawować człowieka i zatracić w wiecznym potępieniu, upodabniając do siebie.

SPIS TREŚCI

SŁOWO WSTĘPNE	7
1. Rozumieście chwilę obecną (Rz 13, 11)	7
a) napięcie między radością a smutkiem	8
b) nadzieja w Bożym obdarowaniu	8
c) rozeznawanie znaków czasu	9
d) największym znakiem – Chrystus Paschalny	10
2. Wielki znak czasu – wszechstronne ataki na rodzinę	12
a) „Sodoma i Gomora”	12
b) „największy dramat naszych czasów”	13
3. Cel ataków – zniszczyć dzieło Boże	14
a) sprzeciwianie się prawu Bożemu	15
b) narzucanie „nowych praw”	15
c) synteza i duch znaków negatywnych	17
d) jednoznaczna ocena	19
e) ostateczne skutki zła	21
4. Jak zwyciężać w tej walce?	22
a) jasna świadomość prawa naturalnego i prawdy objawionej	23
b) głos Kościoła „alarmującego” dziś	24
c) oddolne ruchy i charyzmaty	25
d) przykłady Świętych	25
e) liturgia Kościoła	26
5. Święta Rodzina – blask zwycięskiej prawdy	27
6. Publikacja „Święta Rodzina”	29

Wprowadzenie POWOŁANI DO ŚWIĘTOŚCI

POWSZECHNE POWOŁANIE DO ŚWIĘTOŚCI	33
1. Święci na obraz jedynie Świętego	34
a) wezwanie do świętości... ..	34
b) ...wezwaniami do miłości	35
2. Uświęcani we wspólnocie na podobieństwo Trójcy Świętej	36
a) doskonała jedność w wielości	37
b) doskonała miłość	39
c) posłannictwo objawiające miłość	41
d) zależność w miłości	42
 POWOŁANI DO ŚWIĘTOŚCI W CHRYSZTUSIE	 45
1. Jezus Chrystus – źródłem świętości na ziemi	45
2. Wspólnota Chrystusowego Kościoła	47
a) wspólnota „niezachwianie święta”	48
b) wspólnota Bosko-ludzka	48
c) wspólnota w drodze – „już i jeszcze nie”	49
3. Świętość – pełnia i doskonałość	50
4. Specjalne uzdolnienie do świętości	51
a) dar świętości obiektywnej	51
b) wezwanie do świętości moralnej	52
 POWOŁANI DO ŚWIĘTOŚCI W CHRYSZTUSOWYM KOŚCIELE	 56
1. Jedna świętość dla wszystkich	56
2. Pouczenie świętego Franciszka Salezego	58
a) pobożność dostosowana do sił, zajęć i stanu życia	58
b) pobożność „nieznośna” a pobożność prawdziwa	59
c) najpierw obowiązki stanu i zawodu	60
d) pobożność wszystko ozdabia i napętnia pokojem	61
e) doskonałość możliwa jest wszędzie	62

POWOŁANI DO ŚWIĘTOŚCI W MAŁŻEŃSTWIE	
I RODZINIE	63
1. Włączeni w oblubieńczą miłość	
Chrystusa do Kościoła	64
a) małżeństwo – obrazem tego misterium	65
b) związani razem miłością Chrystusa	65
2. Sakramentalne źródła uświęcenia	66
a) chrzest i przymierze małżeńskie	67
b) Najświętsza Eucharystia	68
c) inne sakramenty	71
3. Obowiązki – środkami uświęcenia	72
a) obdarowywanie miłością	73
b) odpowiedzialność za innych	76
c) ponoszenie trudu dla innych	78
4. Cechy świętości w małżeństwie	80
a) „przez całe życie”	81
b) „z pomocą wiernej miłości”	83
c) „przyjmowanemu z miłością od Boga	
potomstwu”	84
d) „aby wpajali chrześcijańskie nauki	
i ewangeliczne cnoty”	89
5. Rodzina – wspólnotą budującą Kościół	91
ŻYCIE KONSEKROWANE W SŁUŻBIE RODZINIE	93
1. Powołanie specjalne – darem Boga	95
2. Znak wskazujący cel ostateczny	96
3. Wyższa forma życia	97
a) dlaczego wyższa?	97
b) czy pomniejszenie małżeństwa i rodziny?	98
4. Dar modlitwy i ofiary – dla dobra wszystkich	100
5. Znak budzący sprzeciw	102
6. Wzajemna pomoc na drodze świętości	103
Opis planszy – „Powołani do świętości”	104

NIEDZIELA ŚWIĘTEJ RODZINY
Jezusa, Maryi i Józefa
SZKOŁA MIŁOŚCI

ŚWIĘTA RODZINA – WZOREM KAŻDEJ RODZINY	109
1. Święta Rodzina – prawdziwa, a jednak inna	110
2. Wzór niedościgły, a jednak realny	112
RODZINA WEDŁUG PRAWA BOŻEGO	116
1. Czcij ojca swego i matkę swoją	117
a) prawo wpisane w ludzką naturę	117
b) prawo wyrażające miłość	119
c) prawo większe od ludzkiej słabości	120
2. Owoce szacunku wobec ojca i matki	122
a) odpuśczenie grzechów	122
b) prawdziwe bogactwo	124
c) trwała radość	125
d) skuteczność modlitwy	125
e) długie życie	126
3. Boże zachęty do czci rodziców	126
a) wspomagaj w starości	127
b) nie zasmucaj	127
c) nie pogardzaj	128
d) miej wyrozumiałość	129
4. Światło Boże na problemy rodzinne	131
a) miłość ponad wszystko	132
b) więź z Bogiem – więzią najważniejszą	133
c) Boże prawo – szkołą miłości	134
BŁOGOSŁAWIENI BOJĄCY SIĘ PANA	136
1. Bojaźń Boża – kształtem miłości	137
2. Owocem bojaźni – błogosławieństwo	138
CHRZEŚCIJAŃSKIE ZASADY ŻYCIA RODZINNEGO	140
1. Postawy we wzajemnych relacjach	141

a) serdeczne miłosierdzie	143
b) dobroć	144
c) pokora	145
d) cichość	146
e) cierpliwość	147
f) znoszenie innych	151
g) wzajemne przebaczenie	154
h) miłość – więzią doskonałości	158
i) pokój	161
j) wdzięczność	163
2. Rodzina – „małym Kościołem”	163
a) słowo Chrystusa	165
b) modlitwa i śpiew	166
c) w imię Jezusa	169
3. Poddaństwo w miłości	173
a) poddanie – wyrazem miłości	173
b) specyficzne zadania ojca i matki	175
c) posłuszeństwo dzieci wobec rodziców	176
d) relacja rodziców do dzieci	177
Opis planszy – „Niedziela Świętej Rodziny”	179

Ewangelia w Roku „A” UCIECZKA DO EGIPTU

MIŁOŚĆ ODPOWIEDZIALNA	183
1. Miecz Heroda – zapowiedzią Paschy	184
2. Najświętsza Rodzina, a najbardziej cierpiąca	185
3. Odpowiedzialna miłość i zaangażowanie	187
4. Chrystus – Nowym Mojżeszem wyzwającym z „Egiptu”	188
5. Miłość rozeznająca znaki czasu	189
6. Chrystus – zapowiadany „Nazarejczykiem”	191
7. Nasz udział w tym misterium	192
a) paschalność życia	192

b) ucieczka od grzechu	193
c) „miecz” nad ludzkim życiem	194
Opis planszy – „Ucieczka do Egiptu”	195

Ewangelia w Roku „B”
PRZEDSTAWIENIE PANA JEZUSA W ŚWIĄTYNI

MIŁOŚĆ ZALEŻNA	199
1. Święta Rodzina – zależna od Boga	201
2. Spotkanie Mesjasza z ludem wybranym	202
a) oczekiwanie Upragnionego	202
b) prawo Reszty	203
3. Proroctwo Symeona	204
a) znak sprzeciwu	205
b) wypełnienie się Bożego planu	206
c) miecz boleści	206
4. Poddanie się prawom życia rodzinnego	207
a) prawo naturalnego rozwoju	207
b) zależność wobec Maryi i Józefa	208
5. Zapowiedź ostatecznego zwycięstwa	209
Opis planszy – „Przedstawienie Pana Jezusa w świątyni”	210

Ewangelia w Roku „C”
ZNALEZIENIE PANA JEZUSA W ŚWIĄTYNI

MIŁOŚĆ POSZUKIWANA	215
1. Ból utraty Jezusa	217
2. Trzy dni bolesnych poszukiwań	217
3. Odnalezienie w świątyni	218
4. Pytania o sens cierpienia	220
5. Odpowiedź Jezusa	222
6. Wola Ojca za każdą cenę	223

7. Wykonanie mimo niezrozumienia	224
a) zachowując w sercu słowo Pana	224
b) wierząc w ostateczne zwycięstwo	226
8. Pokorny rozwój – wyrazem woli Ojca	227
Opis pląszczy – „Znalezienie Pana Jezusa w świątyni”	228
W SZKOLE ŚWIĘTEJ RODZINY Z NAZARETU	230
1. Szkoła Ewangelii	231
a) lekcja milczenia	232
b) lekcja życia rodzinnego	232
c) lekcja pracy	233
2. Zawierzenie Niepokalanej Matce i świętemu Józefowi	233
a) Niepokalane Serce Maryi – bezpiecznym schronieniem	234
b) dobre serce świętego Józefa – stróżem naszych rodzin	235
WYKAZ SKRÓTÓW	238
LITERATURA	239